

Potoczki Zoltán

A LOTTÓJÖVEDÉK MAGYARORSZÁGI TÖRTÉNETE

A Brief History of the Lottery Excise in Hungary

Dr. Potoczki Zoltán, pénzügyőr alezredes, tanársegéd, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Vám- és Pénzügyőri Tanszék, potozoli@gmail.com

A jövedéki adóztatás szövevényes múltra tekint vissza. A mai szabályozás gyökerei a középkori jövedékek, illetve más, fogyasztási típusú adók formájában mutatkoztak meg. A különböző állami monopóliumok között megtaláljuk a lottó-, illetve sóárusítás, valamint az italmérés jogát, majd pedig Amerika felfedezését követően megjelenik a dohányjövedék is. A középkori Európa találmánya a sorsjáték, melynek máig legnépszerűbb formája a lottó, amelyet nálunk sokáig lutri néven emlegettek. A lottó a fogadásokat kedvelő emberek leküzdhetetlen játékszenvedélyéből született. A 19. századi Magyarországon a lottóból fakadó bevételek 1867-től kezdve évről évre milliós tételként szerepeltek az államkincstár bevételi rovatában, így az állami jövedékek szempontjából egyre jelentősebbé vált. A jelen tanulmány a lottójövedék fejlődésének legfontosabb állomásait mutatja be, melyeken végighaladva megállapítható, hogy az egykori lottójövedékre a mai szerencsejáték-szabályozás elődjeként tekinthetünk.

KULCSSZAVAK:

állami bevételek, jövedék, lottó, szerencsejáték

The excise tax has a convoluted history. The current regulation roots in the medieval excise duties and other consumption taxes: one can find the trade of lottery, salt and spirits among the various state monopolies, and, after the discovery of America, the tobacco excise duty appears, too. Gambling is the invention of medieval Europe. Its most popular form is the lottery which was named “lutri” in our country for a long time. Lottery originates in the insurmountable passion for game of the gambling-loving people. In the 19th century Hungary, from 1867 onwards, the revenue arising from lottery meant millions in the revenue section of the Treasury every year, so it became more and more important from the perspective of the State Excise. This study presents the most important stages of development of the lottery excise duty.

KEYWORDS:

state revenues, excise duty, lottery, gambling

1. BEVEZETÉS

„Az egyedárúság által az állam a gazdasági műfolyamat bizonyos pontján, legyen az a termelés, a forgalom vagy a fogyasztás, az árképzést megragadja és ezáltal jövedelmet biztosít a maga számára. Pénzügyileg az egyedárúságok különösen nagy jövedelmek biztosítása által nyújtanak előnyöket, bár másfelől a fogyasztásra és termelésre károsan hathatnak.”¹ Magyarországon a pénzügyi jelentőséggel bíró egyedárúságok az alábbiak voltak: dohányjüvedék, sójüvedék, lottójüvedék és italmérési jüvedék. Ezekhez kapcsolódott a későbbiekben az ásványolajtermékekhez kapcsolódó jüvedék. Mindemellett említést érdemelnek az úgynevezett közgazdasági jüvedékek is, melyeket – mai szóhasználatlál élve – nemzetgazdasági okokból az állam fenntartott magának, annak ellenére, hogy különösebb közpénzügyi jelleggel ezek a tevékenységek nem bírtak. Ilyenek voltak például a pénzverés joga, a lóporjüvedék és a postajüvedék.² Akárcsak a lópor-egyedárúság és a pénzverés monopóliuma, a lottójüvedék sem tartozik a jelenlegi jüvedéki szabályozás hatálya alá, azonban ez nem volt mindig így.³ A jelen tanulmány a lottójüvedék történetét kívánja bemutatni.

2. A LOTTÓ CSÍRÁI

Mióta világ a világ, az ember mindig megpróbálta megkísérteni a szerencsáját, s vele együtt saját sorsát is megváltoztatni. A legrégebről ismert sorsvetés és érmefeldobás a későbbi idők folyamán átalakult, megváltozott, és a kocka, valamint más játékok kialakulásával s bevonásával megszületett a szerencsejáték. Ahogy máshol, úgy természetesen hazánkban is. Európában a sorsjátékok első leírásai Flandriából, Brügge városából származnak. Ezeket az 1444-es történéseket nem sokkal később követte az 1467-es, Münchenben lezajlott tárgysorsjáték, majd az 1468-as ulmi sorsjátékkirás és az 1470-es augsburgi játék. Ezekben a játékokban a magyar keresztény zarándokok is részt vehettek útjuk során. Az 1504-ben a Zürichi Főtanács által szervezett sorsolás negyvenezer sorsjegyet Köln és Velence közt szinte minden városban árulták, az ötven aranyforintos fődíjat egy rüdlingeni polgár nyerte el.⁴

3. A KÖZÉPKORI LOTTÓ MEGJELENÉSE EURÓPÁBAN

A 15–16. századi alkalmi sorsjátékok többsége igazolta, hogy a sorsjáték is lehet rentábilis, feltéve, hogy több folyik be a sorsjegyek eladásából, mint amennyi a nyeremények

¹ Pallas Nagylexikona. Forrás: mek.oszk.hu/00000/00060/html/053/pc005372.html

² BAMBERGER Béla: Állami egyedárúság, *Közgazdasági lexikon*, I. kötet, 176.

³ SIMON Zoltán – POZSGAI Zoltán – KIS Judit – BOROS Sándor: Az adózás rövid története. In: szerk. SZABÓ Zsolt: *Jüvedéki alapok I.*, Lónyay Menyhért Szakkönyvtár, VIVA Média, Budapest, 2006, 19.

⁴ Forrás: bet.szerencsejatek.hu/jatekok/otoslotto/jatektortenet/# (A letöltés időpontja: 2016. dec. 18.)

összértéke. A tárgysorsjátékok népszerűsége fokozatosan csökkent, mert sokan olyasmit nyertek, amire nem volt szükségük, és csak áron alul tudtak rajta túladni. Hosszú távon sikeressé azok a sorsjátékok váltak, amelyeken a nyeremények többsége pénzből állt.⁵

Velencében 1528-tól kezdődően Andrea Doria félévente „parlamenti sorsolásokat” szervezett, amelyen a városi tanácsba sorsolással választották ki a képviselőket. Az 1576-os adatok szerint százhusz jelentkezőből sorsoltak. A jelentkezők nevét kinyomtatták egy papírlapra, amelyhez 1-től 120-ig terjedő sorszámokat sorsoltak. A kandidálók sorsolása, az 5 a 120-ból, nyilvános volt. A kisorsolt személyek lettek a városi tanács új képviselői. A fogadó ilyenkor egy személy sikerére teszi fel a pénzét, azzal azonosul, annak szurkol, annak sikere esetén nyer, „részesedik”. Ezért kapta ez a játék a lottó nevet, mely magyarul „részesedést” jelent. A mai lottójáték tehát ezekből a fogadásokból alakult ki. Nem csak parlamenti képviselőkre kötöttek fogadásokat, hanem pl. a trónörökös világrajövetelének napjára is, bár a legnagyobb figyelem és a legtöbb fogadás általában a római pápaválasztásokat kísérte.⁶

Genovában is hasonló rendszer volt szokásban a szenátorválasztásoknál. A Genovai Köztársaságot kormányzó nagytanács ugyanis évről évre oly módon újult meg, hogy tagjai közül általában öten kiváltak. Az öt megüresedett helyre előbb 120, később 90 jelölt közül, sorsolás útján delegálták az új szenátorokat. Aki legalább két új tanácstag nevét eltalálta, már valamilyen mértékű jutalomhoz juthatott.⁷ Az első illegális fogadások Genovában 1539-re datálhatók, majd a fentebb vázolt szerencsejáték és annak különböző variációi egyre népszerűbbé váltak szerte az itáliai városállamokban.

Nápolyban például szokássá vált fogadni a születendő gyermekek nemére, a pápák halálára, vagy épp az új pápák személyére, háborúk kimenetelére, esetenként pedig természeti katasztrófákra. A szerencsejáték-szenvedély elterjedésének köszönhetően a lottó olyan kormányzati jövedelemforrássá vált, melynek különlegessége abban állt, hogy ezt a fajta új adót ellenállás nélkül, játékszenvedélyből fizették meg az állampolgárok. Míg az állam számára megbízható jövedelemforrást jelentett a lottójáték, addig az egyház az erkölcstelen és vétkes volta miatt elítélte és kifejezetten ellenezte. A korabeli kritikák és a társadalomra gyakorolt negatív hatásai miatt 1713 és 1860 között betiltották, majd később, Garibaldi idejében a gazdasági válság elleni küzdelem idején heti nyereményjátékként újra legalizálták.⁸

Az olasz városállamokban sorra nyíltak a „lottériák”. Gyakran a 90 szenátorjelölt neve helyett eladósorba került szegény leányok kerültek versenylistára. A kisorsolt öt szerencsés menyecske gazdag hozományt kapott. Egyes szervezők házról házra járva kínáltak fogadást azzal az ígérettel, hogy aki két vagy éppen több új tanácstag nevét is eltalálja, a kockára tett pénzösszegének többszörösét kapja meg. A különféle szervezők eltérő nyereményszorzókat kínáltak. Ezek a fogadások a polgárok körében mind kedveltebbé váltak, úgyhogy

⁵ Uo.

⁶ Uo.

⁷ Forrás: 24.hu/tudomany/2012/01/17/kilencven-szambol-ot-1957/ (A letöltés időpontja: 2017. jún. 29.)

⁸ Forrás: www.vesuviolive.it/cultura-napoletana/38213-gioco-lotto-napoli-storia-superstizione/ (A letöltés időpontja: 2017. jún. 11.)

akadtak, akik a fogadások lebonyolítására külön irodát szerveztek, és így az alkalmi fogadásokat rendszeres szerencsejátékká fejlesztették. Így alakult ki a lottó rendszere, amely lényegében a mai napig változatlan maradt. Akik a genovai számsorsjátékot követik, kilencven szám közül ötöt húznak ki, de a 6/49-es, 7/35-ös, 6/45-ös lottók is ezekre a gyökerekre építkeztek. A rendelkezésre álló adatok alapján az első lottósorsolást 1620-ban, Genovában állami rendezésben tartották meg. 1750-ben Szardínia kivételével az Itáliai-félsziget minden államában lottóztak.⁹

Calzabigi nápolyi származású ember volt, aki elhagyva Itáliát, elterjesztette a szerencsejátékot Európa több országában. Először Párizsban, majd Brüsszelben kezdte meg a lottójátékok szervezését. Bécsben is feltűnt mint Mária Terézia pénzügyi tanácsadója. Bécsből ment Nagy Frigyes hívására Berlinbe. Calzabigi tervei szerint alakították ki 1763-ban Berlinben az első németországi lottót. A lottó később elterjedt Spanyolországban is. A portugálok a 17. századtól szerveztek állami sorsolásokat, de azok gyakran változó paramétereinek egyike sem tűnt tökéletesnek számukra. Ezért 1805-ben átvették a nem emberek neveire, hanem számokra történő fogadási rendszert, ami 1892. április 28-ig lényegében változatlan formában működött.¹⁰

A genovai rendszerű lottót (más néven: „kis lutrit”) az 1751. november 13-án kelt pátenssel honosították meg az osztrák és cseh örökös tartományokban. A kincstárnak a lottóból remélt bevétele mellett legalább ugyanekkora súllyal esett latba az, hogy meg akarták akadályozni, hogy a játékosok pénze idegen országbeli sorsjátékokra, külföldre áramoljon. Az alkalmi sorsjáték rendszeres szerencsejátékká fejlődött, és miután meghódította Itáliát, híveket szerzett magának az egész földrészen. A lottó „matematikája” lényegében azóta is változatlan maradt, hiszen felépítése kockázatmentes, és jelentős hasznot ígér.

4. A LOTTÓ MAGYARORSZÁGI ELTERJEDÉSE

„Minden jövedelmi források közt csak nem legkárosabb hatása a Lottóregál, mert a sorsjáték az emberekben azt a szorgalmat és takarékosági hajlamot elfojtja, szenvedélyt játéokra gerjeszt, az alsóbb rendűeknek főleg a szolgálatban lévőknek erkölcsiségét rontja, és sok családot tönkre tesz, mind ezen okok eléggé tanácsolják, hogy a Lotto egy átaljában megszüntessék.”¹¹

Amint az idézetből is kiolvasható, nem mindenhol nézték jó szemmel a szerencsejáték népszerűségének növekedését, mindez azonban nem akadályozta meg annak elterjedését. A későbbiekben majd láthatjuk, hogy egyes időszakokban hazánkban a jogi szabályozás kísérletet tett a szerencsejáték társadalomra káros hatásainak enyhítésére. Ettől függetlenül a szerencsejáték Magyarországon is elterjedt, és mind a mai napig az állami bevételek fontos részét képezi.

⁹ Forrás: bet.szerencsejatek.hu/jatekok/otoslotto/jatektortenet?# (A letöltés időpontja: 2016. dec. 18.)

¹⁰ Uo.

¹¹ KARVASY Ágoston: *Politikai tudományok*, III. kötet (A fináncztudomány), Győr, 1844, 28.

A magyarországi szerencsejátékok eredete a középkorra nyúlik vissza. A 15–16. századi végvári vitézek, és maga Mátyás király is előszeretettel múltatták szabadidejüket különféle kockajátékokkal, volt olyan, amelyben az győzött, aki a legnagyobb számot dobta a játék során. A hazai szerencsejáték elmúlt háromszáz évének legfontosabb helyszínei kezdetben a budai Várnegyed kerületében voltak. A Fortuna utca ezek közül is kiemelkedik, ugyanis a legnevesebb fogadók itt nyitották meg kapuikat. Az utca névadója a Fortuna fogadó volt, amely évtizedeken át kínálta szolgáltatásait a vendéglátás, játék és szerencsejáték területén. A tizenöt szobás, negyvennégy ló befogadására is alkalmas fogadóban játékmesterek tanították az oda betérőket a különböző kártyajátékokra, biliárdra és lottójátékokra. A mester felügyelte a játékok tisztaságát, hiszen már ekkoriban is pénzben játszottak. A fogadók falain kívül a szerencsejáték szerelmesei különböző vásárokon, búcsúkon is rendszeresen fogadásokat kötöttek, különféle nyereményeket nyerve vagy tétjüket elveszítve. Egy idő után az érdekelt hatóságok rájöttek, hogy sokkal kifizetődőbb saját s általuk ellenőrzött szerencsejátékokat létrehozni, ugyanis a rendszeresen befolyó bevétel várhatóan meghaladja a nyereményekre fordítandó összeget. Ennek az egyszerű közgazdasági ténynek a felismerésével jelentek meg a hatóságok által ellenőrzött szerencsejátékok. Másrészt a nagy nyereményekért játszó szerencsejátékosok többségének is nagyobb bizalma volt a hatóságok által ellenőrzött működésű, szabályozott szerencsejátékok, mint az alkalmi, vásári szervezők játékformái iránt.¹²

Bár a sorsjátékokra már 16. századi vásárokon és búcsúkon is volt példa, ezeket inkább alkalmi tomboláknak lehetne nevezni. A lottó hazai története 1763-ra nyúlik vissza, mikor Octavio Cataldi gróf – akinek 1751-ben bérbe adták a genovai rendszerű osztrák lottózás szervezését – Magyarország területére is koncessziót kapott. A játékot Magyarországon az 1763. március 26-án kelt császári pátens vezeti be, azzal a szándékkal, hogy a játékos közönség pénze ne idegen országbeli sorsjátékokra, külföldre áramoljon. A kiegyezést követő években megkezdődik a lottó törvényi szabályozása, tisztázzák a nyeremények kifizetésének hatáskörét. A Magyar Királyság területén a külföldi – a Monarchia országai – lottóhúzásokra tett játékbetétek a magyar államot illetik, és a betétekre eső nyereményeket is a magyar kincstár fizeti ki. Viszonság alapján a magyar lottóhúzásra külföldön tett játékbetétekre a kincstár igényt nem tart, és az ezek után járó nyereményeket sem fizeti ki. A kölcsönös segítségnyújtás szándéka jótékony célú államsorsjáték esetén azonban megmaradt. „3. § Ő Felsege által jótékony czélokra engedélyezett s a bécsi lottoigazgatóság által rendezett államsorsjátékok jegyei a magyar korona országaiban is, valamint, ha a magyar kormány által jótékonyági államsorsjáték rendeztetnék, ennek jegyei, a viszonság alapján, Ő Felsege többi országában is áruhatók.”¹³ Az első (Budán és Pozsonyban rendezett) lottók után a játékot 1770-ben Erdélyben is megrendezték.¹⁴ Erdély és a Bánát

¹² Forrás: pestisracok.hu/nyero-jatek-szerencsejatek-tortenetenek-kezdetei-magyarorszagon-x/ (A letöltés időpontja: 2017. jan. 8.)

¹³ 1868. évi XV. törvénycikk a lottojövedék iránt, Corpus Juris Hungarici. Forrás: 1000ev.hu/index.php?a=3¶m=5337 (A letöltés időpontja: 2017. ápr. 1.)

¹⁴ Forrás: 24.hu/tudomany/2012/01/17/kilencven-szambol-ot-1957/ (A letöltés időpontja: 2017. jún. 29.)

területére 1770-ben egy erdélyi társaságnak adtak koncessziót a „kis lutri” néven elterjedt lottóra. Mária Terézia uralkodásának végére az állam már 800 korona bevételt szerzett „bér” címen. József császár 1784-ben állami kezelés alá kívánta vétetni a „lotteriát”, s azt később be kívánta szüntetni. Ez azonban végül nem következett be, mert az állami bevételek a lutri hozadékeként egyre növekedtek.¹⁵ A lottó rendszeres szabályozását az 1813-as nyílt császári parancs eszközölte, amelynek érvényét 1853-ban kiterjesztették Magyarországra, Erdélyre és a horvát–szlavón területre is. Ezt a rendszerezett szabályozást erősítette meg a kiegyezést követően az 1868. évi XV. törvénycikk, amely kimondta, hogy a szabályok a törvényhozás további fennállásáig érvényben maradnak.¹⁶ 1879-ben bevezették a 15%-os nyereményadót. Az erre vonatkozó törvényben meghatározták a nyereményadó alanyait, tárgyát, mértékét, a nyereményadó alá nem eső tevékenységeket és az adó mérséklésének lehetőségét. A 6. §-ban részletesen kitértek a jövedéki kihágásnak minősített visszaélésekre. „...a ki a külföldön rendezett sorsjátékokra pénzeket gyűjt, betét- vagy sorsjegyeket árul, vagy másokat ily jegyek elárúsításával megbiz...”¹⁷

4.1. A lottójövedék tárgya

A sorsjátékok rendezése, illetőleg engedélyezése az állam kizárólagos jogai közé tartozott. Felmerül a kérdés, hogy mit jelent a sorsjáték? Sorsjátéknak tekinthetünk minden olyan szerencsejátékot, amelynél valamilyen érték megszerzése kizárólag a szerencsétől (sorstól) függ. Az állami monopólium folytán, magánvállalkozás keretében tilos volt minden számsorsjáték (pl. genovai lottó), illetve osztálysorsjáték. Tilos volt továbbá az ingatlan javak kisorsolása, továbbá az olyan játékok szervezése, melyek kimenetele a szerencsétől függ (pl. teke-, báb-, golyó-, tivoli, gyűszű-, lemezjátékok stb.). Mindemellett tiltott volt a külföldi betéti vagy részletjegyek forgalomba hozatala vagy megvétele, sőt az ilyen típusú játékok hírlapokban történő hirdetése is tilos volt. Jogszabályi felhatalmazás nélkül kizárólag a magyar állam bocsáthatott ki, illetve hozhatott forgalomba nyereménykötvényeket, mindemellett lottójövedéki engedélyhez volt kötve a tombolajáték, illetve az ingóságok (árúk, ékszerek, használati tárgyak) kisorsolása. A lottójövedék tárgyát képezte továbbá az ígervény üzlet, vagyis a sorsjegy iránti nyerés reményének árusítása. Az ígervény üzlet engedélyezésének a feltételei az alábbiak voltak: a) ígervényt csak a sorsjegy tulajdonosa, vagy annak meghatalmazottja (mindkettő belföldi lakos kellett hogy legyen) árusíthat; b) az ígervény tárgyát valamely belföldi sorsjegy kell hogy képezze; c) ígervény esetén a nyeremény egy összegben (nem pedig részletekben) jár; d) az ígervénynek a kibocsátó birtokában vagy belföldön, ellenőrizhető helyen kell lennie; e) további feltételként jelentkezett az, hogy a jogügylet törvényességét kincstári bélyeggel ellátott ún. ígervényjegy kiállításával kellett kifejezni, érvényesíteni. Fontos kritérium volt továbbá, hogy a nyeremény

¹⁵ A Magyar Kir. Pénzügyministerium tíz évi működése 1895–1905. A M. Kir. Pénzügyminisztérium, 1905, 708.

¹⁶ *Uo.*, 708.

¹⁷ 1879. évi XLIX. törvénycikk a nyereményadóról, Corpus Juris Hungarici, 5879.

kizárólag közforgalom tárgyát képező dolog lehetett, és az ígervényjegyeket kizárólag állandó üzlethelyiségben lehetett forgalmazni, a forgalmazás jogosultságát pedig kötelező volt igazolni.¹⁸

A lottójövedék lényege tehát abban állt, hogy a sorsjáték rendezésének joga kizárólag az államot illette meg. Magánosok ennél fogva csakis pénzügyminiszteri vagy lottóigazgatósági engedéllyel rendezhettek sorsjátékot. Engedély hiányában tilos volt hazai vagy külföldi sorsjátékban részt venni, azok betéti vagy részletjegyeit árulni, megvenni, illetőleg ilyen jellegű jegyek eladása céljából hírlapokba hirdetéseket feladni/iktatni. A tiltott javak sorába tartozott gyakorlatilag minden szerencsejáték, ahol a nyereség lehetősége kizárólag a szerencsén múlott.¹⁹ Név szerint is tilos volt a fentebbiekre tekintettel a számsorsjáték, az osztályorsjáték, a tombola, az ingatlanok kisorsolása, a pénzsorsjátékok (pl. készpénznyeremények, értékpapírok, magán- vagy közkötelezvények) kijátszása, továbbá tilos volt minden olyan játék, amely a külföldi lotteriák kihúzásaira, kisorsolással egybekötött külföldi és belföldi magánkölcsonök húzásaira vonatkozott, tiltva voltak a különféle elnevezés alatt előforduló szerencsevedrek, áruk, ékszerek és más ingóságok kijátszása, valamint a lóversenyekre üzletszerű vagy nyilvános fogadások kötése, ugyanakkor említést érdemel az a tény is, hogy a jótékonyági célú államsorsjátékok jegyei szabadon értékesíthetők voltak.²⁰

4.2. A lottójövedék típusai

4.2.1. A „kis lutri” elterjedése és hanyatlása

Mint láthattuk, a számsorsjátékot – „kis lutri” néven – az osztrák császári pátens hozta be a magyar korona országaiba. A számsorsjátékból befolyó jövedelem hosszú időn keresztül 2,4 és 2,8 millió korona között mozgott. Igen figyelemreméltó adat, hogy a gazdaságilag legmostohább években hozta a legnagyobb állami bevételeket, amikor az ország népe a leginkább nélkülözött: 1875-ben például 3,75 millió korona volt az állam bevétele, 1 millió koronával meghaladva az átlagos számsorsjátékból származó költségvetési bevételeket. Ekkorra „...a legtöbb európai állam eltörölte a számlottót, mert az a babonát, tudatlanságot és a nyomort tette jövedelmi forrásaivá, ’s az jelenleg még csak Olaszországban és Ausztriában áll fenn.”²¹ A felvilágosultabb közvélemény óhaja az volt, hogy hazánkban a számsorsjátékot beszüntessék, mivel az „...ama népréteg filléreit veszi el, amely éppen leginkább

¹⁸ TAKÁCS György: *Közadózásunk. Jelen érvényében pénzügyi jogesetek*, Magyar Magánalkalmazottak Szabad Szakszervezetének Kiadása, 1946, 184–185.

¹⁹ Megjegyzendő, hogy az olyan típusú játékok, ahol a nyeresésben a szerencsén kívül az egyéni képességeknek, ügyességnek is szerepe volt, más tekintet alá estek, pl. kugli.

²⁰ EXNER Kornél: *Magyar pénzügyi jog*, Athenaeum, Budapest, 1910, 420.

²¹ Uo., 421.

rászorulna az állam támogatására.”²² Más államokhoz hasonlóan 1897-ben megszüntették az osztályosorsjáték, ugyanakkor az állam nem volt hajlandó lemondani a szerencsejátékokból származó bevételekről, ezért a számsorsjáték megszüntetésével párhuzamosan „kevesebb kizsákmányoló” szerencsejáték bevezetésére került sor.²³

4.2.2. Az osztályosorsjáték²⁴

„Az a körülmény, hogy egy egész osztályosorsjáték lejátszása hosszabb időre terjed, s így az anyagi áldozat meghozatalát nem követi azonnal az eredmény, a játékszenvedélyt némileg lelohasztja.”²⁵ A számsorsjátékkal szemben az osztályosorsjáték két irányban mutat javulást:

1. Az osztályosorsjátéknál a nyerés reménye a matematikai valószínűség szerint nagyobb, tehát aránylag csekélyebb kockázattal jár;
2. Az osztályosorsjáték esetén inkább a középosztály adóztatja meg önmagát, s nem a legszegényebb osztályréteg. Erkölcsi szempontból azonban az osztályosorsjáték csakúgy kifogás alá esik, mint a számsorsjáték.²⁶

Az osztályosorsjáték rendezését az állam húsz év időtartamra magánvállalkozásnak adta bérbe. Magyarországon javarészt német pénzintézetekből álló konzorcium volt a bérlő. A konzorcium az állammal kötött szerződés értelmében köteles volt évenként 2,4 millió koronát fizetni, és ezenkívül a vállalkozása ellenőrzésével megbízott állami hivatal költségeihez évi húszezer koronával hozzájárulni.²⁷ Ez az összeg önmagában némileg elmaradt ugyan a számsorsjáték fennállása idejében elért bevételtől, de pótolta a hiányt a postajövedéknek az osztályosorsjáték rendezéséből kifolyólag emelkedő bevétele: a bérlő konzorcium ugyanis kötelező nyilatkozatot adott arra vonatkozóan, hogy az osztályosorsjáték céljaira évenként legalább hatszázezer korona értékű postabélyeget vásárol.²⁸

Évenként két osztályosorsjátékot lehetett szervezni, melynek keretei között minden egyes sorsjáték százezer sorsjegyből állt, melyek közül azok feléhez, ötvenezerhez nyeremény kapcsolódott. A nyeremények hat osztályba, illetőleg húzásba osztották be. Idővel lehetőség nyílt a sorsjegyek számának növelésére, de ebben az esetben ezzel arányosan a nyeremények számát is növelni kellett. Az osztályosorsjáték felügyeletét a pénzügyminisztérium látta el: joga volt a sorsjáték kezelésére vonatkozó számadatokat, könyveléseket levelezéseket bármikor megvizsgálni. Amennyiben a sorsjáték kezelésében valamilyen szabálytalanságot, visszaélést észlelt, akkor jogában állt azokat megszüntetni, orvosolni, végső

²² Uo.

²³ Lásd bővebben: 1897. évi VII. törvény

²⁴ Bevezette: az 1897. évi VII. törvénycikk

²⁵ EXNER: *i. m.*, 421.

²⁶ Uo.

²⁷ A Magyar Kir. Pénzügyminisztérium tiz évi működése 1895-1905. A M. Kir. Pénzügyminisztérium, 1905, 710.

²⁸ EXNER: *i. m.*, 422.

esetben a szerződés (haszonbérleti jogviszony) megszüntetését is kezdeményezhette. Az állami bevételek és a nyereményjátékban részt vevők érdekeinek védelmében a bérlő társaság kötelezettsége volt továbbá, hogy komoly biztosítékot: 2,5 millió koronát helyezzen letétbe. A vállalkozás nyeresége négy részből adódott össze: minden egyes nyeremény után a vállalkozást 20%-os részesedés illette, melyet a nyeremény kifizetése során levonás útján érvényesített. Ez után a nyereség után az állam külön nyereményadót vagy lottódíjat nem számolt fel. Emellett minden egyes húzás során írási díj jogcímen két koronát (tehát hat húzás során egy darab sorsjegy után mindösszesen tizenkét koronát) szedett be. A sorsjegyek tulajdonképpeni értéke tehát nem 160, hanem 148 korona volt. A vállalkozás nyereségét gyarapították továbbá az ún. *vétel-sorsjegyek* eladásából származó bevételek: ezek lényege abban állt, hogy amennyiben egy játékos mondjuk a harmadik húzás előtt nem fizette be az esedékes részösszeget, mint az adott sorsjegy folytatólagos árát, akkor a játékból kilépett, a sorsjegyre és az esetleges nyereményre való igényét elvesztette, aki pedig a helyében a harmadik húzásnál játékba lépett, köteles volt a harmadik húzásig esedékessé vált egész összeget befizetni, s így a vállalat egyes összegeket duplán kapott meg. Végül a vállalkozás nyereségét növelték továbbá az ún. *időközi kamatok* is, melyek a sorsjegyek vásárlásának és a nyeremény kifizetésének időközére estek.²⁹

4.2.3. Magánsorsjáték

Az ún. magán tárgysorsjátékok – mai nevén: tombola – szervezése alkalmával árukat, ékszereket, s egyéb ingóságokat csak pénzügyminiszteri vagy lottóigazgatósági engedéllyel lehetett szervezni. Az engedély díja a játéktervben szereplő összeg 10%-a volt. A kincstár a díj összegét akkor is megtarthatta, ha az engedélyben foglalt játék megszervezésére végül nem került sor. Készpénzt vagy értékpapírt fő szabály szerint nem lehetett kijátszani. Ez alól egyetlen kivételként a törvényhozás által kiadott engedély volt. Amennyiben jótékonyági sorsjáték szervezéséről volt szó, a pénzügyminiszter részben vagy egészben eltekinthetett a játékdíj beszedésétől. A magánsorsjáték szervezőjét a játékdíjon kívül az 1879. évi XLIX. törvény értelmében a játéktervben szereplő összeg további 10%-át kitevő nyereményadó is terhelte. Mindemellett a négy koronát meghaladó összegű sorsjegyek értéke után illetékbélyeg lerovása is kötelező volt. Pénzsorsjátékot kizárólag az állam szervezhetett.³⁰

²⁹ Uo.

³⁰ Uo., 424.

4.2.4. Jótékonyági sorsjátékok (állami sorsjátékok)

Nagyobb arányú sorsjátékot kizárólag közjótékonyági céllal, évente egyszer engedélyezett a hatóság, csupán egyesületek számára, szigorú állami felügyelet mellett.³¹ Az engedély nem volt átruházható, a sorsjáték lebonyolítása más (pl. pénzügyet) kezébe nem volt átengedhető. A sorsjegyekkel tilos volt házalni vagy azokat utcán értékesíteni. A sorsjátékok nyereményilleték-kötelesek voltak. Az engedélyező hatóság – a nyeremény értékétől függően – a Pénzügyi Igazgatóság, nagyobb összegű nyeremény esetén pedig a pénzügyminisztérium volt.³² A magyar jótékonyági célú államsorsjátékok rendezése, ellenőrzése, felügyelete a magyar királyi lottójövedéki igazgatóság hatáskörébe tartozott. Az igazgatóság feladata volt minden húzás előtt egy évvel játéktervet készíteni és azt a pénzügyminisztérium elé jóváhagyásra felterjeszteni. Gondoskodnia kellett továbbá a sorsjegyek, felhívások, hirdetések, körlevelek, nyomtatványok elkészítéséről és az illetékes közegek, testületek, hivatalok, magánszemélyek felé azok eljuttatásáról. A sorsjegyek szétküldéséről a sorshúzás előtt legalább hat hónappal kellett gondoskodnia. Állandó nyilvántartást kellett vezetnie a sorsjegyek árusítására jogosultak köréről, arról, hogy azok megbízható személyek legyenek, illetőleg kötelessége volt a hátralékos sorsjegypénztartozások behajtása is.³³

4.2.5. Ígervények és nyereménykötvények

Ígervény alatt valamely sorsjeggyel egybekötött nyerési esély árusítását kell érteni. Az ígervények árusítása az alábbi feltételekhez volt kötve: ígervényt csak a sorsjegy tulajdonosa vagy annak írásbeli megbízottja árusíthatott; ígervényjegyek és nyereménykötvények kizárólag olyan nyereményekkel összefüggésben voltak kibocsáthatók, amelyek közforgalom tárgyai lehettek; az ígervényeknek konkrétan meghatározott sorsolásra kellett szólniuk; az ellenőrizhetőség okán annak a nyereménykötvénynek, amelyre az ígervény szólt, a kibocsátó birtokában, Magyarországon kellett lennie; az ígervényben csak a nyeremény teljes összegét, nem pedig egyes részleteit volt megengedett értékesíteni; a jogügyletről bélyeges úrlap használatával – illetékkötelezettség terhe mellett – ígervényjegyet kellett kiállítani, melyben a fentebb részletezett feltételeket is rögzíteni kellett. Amennyiben ezen feltételek teljesültek, az ígervényjegyet a kibocsátó vagy annak megbízottja üzlethelyiségében volt szabad értékesíteni. Az ígervényjegy után lerovandó illeték mértéke sorsjegyenként egy-egy korona volt. A nyereségkilátásnak részletfizetés mellett történő eladása tilos volt.³⁴

³¹ A szigorú állami felügyeletet az 1853. évi császári pátens vezette be a jótékonyági célú sorsjátékokkal való visszaélések megakadályozása érdekében. Magyarországon az 1868. évi XV. törvénycikk tette lehetővé jótékonyági sorsjátékok szervezését.

³² TAKÁCS: *i. m.*, 186.

³³ A Magyar Kir. Pénzügyminisztérium tíz évi működése 1895–1905. A M. Kir. Pénzügyminisztérium, 1905, 713.

³⁴ Lásd bővebben: 1883. évi XXXI. törvény

1899-ig a belföldi és külföldi sorsjegyek szabadforgalom tárgyai voltak, azonban ez a konstrukció pénzügyi és közgazdasági szempontból egyaránt hátrányosan érintette az országot, ezért 1899. április 24-től kezdve a törvényhozás engedélye nélkül nem lehetett nyereménykötvényeket a magyar állam területén kibocsátani vagy bármely módon forgalomba hozni. „Az ilyen kötelezvények kibocsátására, tőzsdei jegyzésére, forgalomba hozatalára és zálogba vételére vonatkozó szerződések és egyéb jogi cselekmények joghatállyal nem bírnak az ú.n. forgalomképes nyereménykötvényeket, valamint az örökösödés és kényszerbehajtás eseteit kivéve, sem a nyereménykötvények, sem a rájuk vonatkozó jogok másra jogszzerűen nem ruházhatók.”³⁵ Ez alól a tilalom alól kivételt képeztek a magyar állam által kibocsátott nyereménykötvények, mint például a magyar nyereménykölcsön, a tiszaszedgi kölcsönkötvények, vagy például a magyar-osztrák állam területén egyesek vagy intézetek által engedélyezett nyereménykötvények, például a Magyar Vöröskereszt, a baziлика- vagy a jó szív kötvények.³⁶

4.2.6. A lóverseny mint speciális sorsjáték

A lóversenyek a pénzügyminisztérium és a földművelésügyi minisztérium együttes engedélyéhez voltak kötve.³⁷ Az így beszerzett engedély birtokában lehetett lóversenyre vagy azokon részt vevő lovasokra, istállókra vagy lovakra üzletszerű, vagy nyilvános fogadásokat (bookmaker) kötni, valamint kölcsönös fogadásokat közvetíteni (totalisateur).³⁸ Az engedély kizárólag lóverseny egyesületnek vagy olyan jogi személynek volt adható, akik garantálták, hogy nem jogszabályokba és a közerkölcsbe ütköző módon szervezik, illetve bonyolítják le a játékokat. A lóversenyek tekintetében speciális engedélyezési feltétel volt továbbá, hogy az engedélyes a tevékenységéből származó bevételt a vállalkozás fenntartásán kívül versenycélra fordítsa. A jogszabályi rendelkezések az ilyen vállalkozások tekintetében a keletkező jövedelmek vonatkozásában a következő kvótát állapították meg: „79,5% osztandó föl a nyerők között tételeik arányában, 8% illeti meg az állami testnevelési alapokat, 6% a vállalkozót, 4,5% a földművelésügyi miniszter lötenyésztési alapját és végül 2% jótékonyági célt szolgál.”³⁹ A fogadások közvetítésére a versenyt rendező jogi személy által feljogosított egyének és vállalatok (bookmaker, fogadási iroda) külön illetéket voltak kötelesek fizetni, ezenkívül azonban a totalisateur-vállalatot és annak forgalmát más állami, törvényhatósági vagy közösségi adó, illeték vagy bármely más közteherfizetési kötelezettség nem terhelte.

³⁵ 1889. évi IX. törvény 2. §

³⁶ EXNER: *i. m.*, 426.

³⁷ 1894. évi XXIX. törvény 1–2. §

³⁸ TAKÁCS: *i. m.*, 186.

³⁹ *Uo.*

4.3. A lottóigazgatóság szerencsejáték-felügyeleti szerepköre

A lottójövedék ügyeinek vezetése a M. Kir. Pénzügyminisztérium Lottóigazgatósága feladata volt, amely a pénzügyminisztériumnak volt alárendelve. 1868-ban hozták létre a kiegyezést követően. Feladatai közé tartozott az osztálysorsjátéki vállalat kezelésének, valamint az államkincstár és a játékos közönség érdekeinek közvetlen felügyelete és ellenőrzése, továbbá a sorsjátékok rendezése és a sorsolás alá eső állami kötelezvények kisorsolása. A lottóigazgatóság bevételei a magyar kincstárat gyarapították. Az országban ekkorra már több mint négyszáz gyűjtőhely volt, így az igazgatóság felállítása szükségessé vált.⁴⁰ Feladatköre alapján – mai analógiával élve – a NAV Szerencsejáték Felügyeleti Főosztályának elődjeként tekinthetünk rá.

4.4. A lottójövedék büntetőjogi összefüggései

Jövedéki kihágást követett el az, aki sorsjátékot engedély nélkül rendezett, vagy az engedélyben foglaltaktól eltérő módon szervezett sorsjátékot, vagy ezt megkísérelte. Szintén jövedéki kihágást követett el az, aki külföldi sorsjátékra tett, vagy betéteket elfogadott, továbbá az, aki ingó vagy ingatlan tárgyakat kisorsolt, betéteket gyűjtött. A büntetés mértéke – abban az esetben, ha az adott játék díjköteles tevékenység volt – a játékdíj ötszörösétől a tizenötszörös összegéig terjedhetett. Enyhítő körülményként figyelembe vehető volt, ha a kihágás felfedezése előtt a játékos felek a nyereményt már felvették, illetőleg az is, ha a sorsjegyek, vagy azok jelentős része még nem kelt el. Ezekben az esetekben a büntetési tétel a díjfizetési kötelezettség kétszeresére volt mérsékelhető.⁴¹

Amennyiben olyan szerencsejátékot üztek, amely díjfizetés ellenében is tiltott volt, akkor a büntetés mértéke 20 és 400 korona közötti lehetett, amennyiben pedig a jogszabály által védett/nevesített helyszíneken (pl. közterek, utcák, színházak, vendéglők, nyilvános helyeken) került sor a szerencsejáték rendezésére, illetőleg falragaszok, kikiáltások útján zajlott a szervezés, akkor a büntetési tétel 50-től 1000 koronáig terjedt.⁴² A postahivatalok szerepe is jelentős volt, amennyiben ugyanis a postahivatalok olyan levélküldeményeket vesznek észre, melyek alapján – a cégjegyzékből vagy más körülményből – azt gyaníthaták, hogy külföldi sorsjegyeket tartalmaznak, kötelesek voltak azt a legközelebbi vámhivatalba haladéktalanul beszállítani.⁴³

Az a magánsorsjáték-szervező, aki az engedélyben foglalt kereteket túllépte, vagy attól eltérő módon szervezett szerencsejátékot, a játékdíj ötszörösétől tizenötszöröséig terjedő pénzbüntetéssel volt sújtható. Aki pedig nem forgalomképes és engedély nélkül kibocsátott nyereménykötvényt birtokában volt, valamint az, aki ilyen kötvényt vagy szabálytalan

⁴⁰ Forrás: mimicsoda.hu/cikk.php?id=675 (A letöltés időpontja: 2017. jún. 11.)

⁴¹ 1889. évi IX. törvény

⁴² 1889. évi IX. törvény 59–61. §

⁴³ EXNER: *i. m.*, 428.

ígérvényjegyet kibocsátott, forgalomba hozott, vett, eladott, jelzálogba vett, elfogadott, vagy ezen cselekmények bármelyikében közreműködött, ezekre valakit rávett vagy igyekezett erre rávenni, az szintén jövedéki kihágást követett el, és a büntetési tétele a kihágás tárgyát képező papírok névértékének ötszöröse, de legalább 100 korona volt. Mindemellett természetesen a jogsértés tárgyát képező papírokat, sorsjegyeket elkobozták tőlük. Amennyiben a kihágást valamely bejegyzett kereskedő-cég követte el, akkor a büntetés mértéke az értékpapírok névértékének kétötöde, de minimum 1000 korona volt.⁴⁴

5. SORSJÁTÉKOK A II. VILÁGHÁBORÚ UTÁN

A két világháború között elindított államsorsjátékok és osztálysorsjátékok sorozatának rendszerét csak 1950-ben szüntették meg, miután 1949. szeptember 29-én kibocsátották a tervekölcsönt és az 1955-ig évente meghirdetett békekölcsönt, melynek kamatai helyett a szerencsés kisorsoltak a kötvény névértékének sokszorosát nyerték. A II. világháborút követő első évtizedben az ideológiai hullámzások közepette az osztályidegen tevékenységnek titulált kaszinók és egyéb szerencsejátékok betiltása, leállítás, eltitkolása volt napirenden. Az 1947-ben bevezetett totót sem egy modern, nyereményalap-felosztásos szerencsejátékként kezelték, hanem egy sporthoz kapcsolódó fogadásnak tekintették.⁴⁵

Az 1946-ban több európai országban bevezetett sportfogadást Magyarországon is hónapokon belül meghonosították, majd pedig 1956. december 29-én kormányhatározat született a lottó magyarországi bevezetéséről is. Az 5/90-es lottó, a lutri 130 éves magyarországi gyakorlatát követve, hatvan év szünet után ugyanolyan alapparaméterekkel jelent meg. A lottósorsjegyeket 1957. február 13-tól kezdték árusítani. 1957. február 20-án már több mint százezer szelvény érkezett be. 1958 februárjában vezették be az előfizetéses lottósorsjegyet, amellyel már egész hónapra fogadhattak a játékosok, természetesen ugyanannak az öt számnak a megjátszásával. Az ötös lottó hamar az egyik legfontosabb társadalmi eseménnyé vált, és sokan jelentkeztek mind nézőnek, mind számhúzóknak. Az előfizetéses lottósorsjegy sikere már 1959-ben érezhető volt, a forgalom 5 százaléka ilyen nyomtatványon érkezett be. Ez a részarány a hetvenes években 30–36 százalék között mozgott. Ez azt jelentette, hogy például az 1976-ban megjátszott 551 millió lottó alapjátékból 197 millió volt előfizetéses, úgynevezett havi lottó. Ez a játékmód a fogadóknak kényelmes volt, mert biztosította a játékban való folyamatos részvételt, a szervező számára pedig költségeket kímélt meg a nyomtatási, terjesztési, feldolgozási munkák során.⁴⁶

A lottósorsjegyek árusítását 1957-ben még csak 59 szakbolt, úgynevezett totózó végezte, 1982-ben már 163 ilyen speciális iroda szolgálta ki a játékosokat. Az az időtartam, amely a szelvények begyűjtésétől a nyeremény kifizetéséig eltelt, Európa élvonalába sorolta a magyarokat, hiszen a pénteki sorsolást követően már kedd reggeltől kifizették

⁴⁴ 1889. évi IX. törvény 6. §

⁴⁵ Forrás: bet.szerencsejatek.hu/jatekok/otoslotto/jatektortenet?# (A letöltés időpontja: 2016. dec. 18.)

⁴⁶ Uo.

a nyereményeket az úgynevezett nyereményjegyzékek alapján. A játékszervező 1985-ben 680 millió lottószelvényt, 442 millió totó alapjátékot és 50 millió borítékos sorsjegyet értékesített. Az értékesítéssel ekkor 171 totózó, 400 OTP-fiók, 7500 bizományos, 3200 postahivatal, 8500 postai kézbesítő és 1500 hírlapárus foglalkozott.⁴⁷

6. SZERENCSEJÁTÉK A RENDSZERVÁLTÁST KÖVETŐEN

A rendszerváltás velejárájaként az áruhiány a 90-es évekre már megszűnt, így a tárgysorsjátékok vonzereje is csökkent, így azok szervezése 1991-ben megszűnt. Újra felértékelődött a pénznyeremény jelentősége. 1991-ben a 10. játékhéttől vezették be a teljes halmozódást. Ha egy sorsolás alkalmával nem volt telitalálatos, akkor annak teljes nyereményalap-hányada a következő sorsolás telitalálatosának nyereményalapját növelte. A halmozódások eredményeként szinte minden évben megdőltek a csúcok: 1999 szeptemberében már egymilliárd forint feletti volt a főnyeremény, 2003. november 29-én pedig az ötöslottó történetének eddigi legnagyobb nyereményével: 5 milliárd 92 millió 890 ezer 758 forinttal lett gazdagabb egy játékos. 1993. november 1-jétől, a gépesítés megkezdésétől, majd 1993. december 6-ától a világszínvonalú online rendszer üzembe állításától kezdve megnyílt a lehetőség több új – online alapú – számsorsjáték bevezetésére is.⁴⁸

A szerencsejáték-tevékenységből származó állami adóbevételek az úgynevezett játékadóból, illetve a különféle szerencsejátékok után fizetett személyi jövedelemadóból tevődnek össze. Előbbiek 2006-ban 71,4 milliárd Ft-ot tettek ki, amely összegnek több mint fele (57,4%) a pénznyerő automaták üzemeltetése nyomán, míg további 36,2% a sorsolásos játékokból folyt be. A kaszinók 4,1%-kal, a fogadások 2,1%-kal, míg a játékautomaták 0,2%-kal, az ajándéksorsolások pedig mindössze 0,02%-kal részesedtek ebből az adómezből.⁴⁹ 2013-ban már nem működhettek pénznyerő automaták Magyarországon, így a kiesést a Zrt. tulajdonában lévő kaszinók forgalmi bevételének bővülésével sikerült kompenzálnia. 2014-ben a Szerencsejáték Zrt. a különféle adókkal, járulékokkal és a vissza nem igényelhető áfával együtt 62,5 milliárd forinttal járult hozzá az állami költségvetéshez, és 11,7 milliárd forint adózott eredményből további 8,5 milliárd forint osztalékot különített el. Így összességében mintegy 74 milliárd forint árbevétellel gazdagította a magyar költségvetést.⁵⁰

⁴⁷ Uo.

⁴⁸ Uo.

⁴⁹ DEMETROVICS Zsolt: *Szerencsejáték és kóros játékszenvedély Magyarországon*, ELTE Addiktológiai Tanszéki Szakcsoport, 2008. Forrás: demetrovics.hu/dokumentumok/gambling_2008_PH.pdf (A letöltés időpontja: 2017. jan. 8.)

⁵⁰ Forrás: www.portfolio.hu/vallalatok/rekordbevetel_a_szerencsejatek_zrt-nel.199440.html (A letöltés időpontja: 2017. jan. 8.)

7. A SZERENCSEJÁTÉK JELENLEGI SZABÁLYOZÁSI KERETEI

A szerencsejáték-tevékenységet jelenleg Magyarországon a – többször módosított – 1991. évi XXXIV. törvény szabályozza. Ezen jogszabály értelmében a szerencsejáték-szervezés speciális gazdasági tevékenység. A szerencsejáték-szabályozás célját a társadalom védelme, így különösen a közrend, a közegészség és a közbiztonság védelme képezi.⁵¹ A szerencsejátékok szervezésére, néhány kivételtől eltekintve, Magyarországon kizárólag a 100 százalékos állami tulajdonban lévő Szerencsejáték Zrt. jogosult, míg a szerencsejátékok szervezésének állami felügyeletét külön szerv, az adóhatóság keretein belül működő úgynevezett Szerencsejáték Felügyelet (NAV Szerencsejáték Felügyeleti Főosztálya) látja el. Az állami monopólium alóli kivételt a fogadások esetében a löversenyfogadás és a bukmékeri rendszerű fogadás jelenti, bár utóbbi nem jellemző az országban. Ezen túlmenően, hosszú ideig liberalizált szerencsejáték-tevékenységnek számított a pénznyerő automaták üzemeltetése.⁵²

Szintén nem vonatkozik a korlátozás a nem rendszeresen szervezett sorsolásokra, amennyiben a kibocsátott sorsjegyek száma nem haladja meg az ezer darabot vagy a nyerevények összértéke nem lépi túl az 50 ezer Ft értéket. További kikötés itt, hogy a nyerevények összértékének meg kell haladnia a sorsjegyek eladásából befolyt összeg 80%-át. Itt tehát lényegében a kisebb rendezvényekhez kötött alkalmi tombolára lehet gondolni. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a játékot, ezen feltételek teljesülése mellett is be kell jelenteni a Szerencsejáték Felügyelet felé. Szerencsejáték-tevékenységet 18 év alatti fiatal nem folytathat Magyarországon. A játéktermek, kaszinók látogatása azonban csak a 18 év felettiek számára engedélyezett.

A nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény 12. § (1) bekezdése az állam kizárólagos gazdasági tevékenységei között sorsolja fel a szerencsejátékok szervezésére és működtetésére irányuló tevékenységet. A Szerencsejáték Zrt. a szerencsejáték szervezéséről szóló 1991. évi XXXIV. törvény 3 §. (1) bekezdésében meghatározott állami monopólium hasznosítására jogosult gazdasági társaság. A nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény 2. számú melléklete a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű, nemzeti vagyonban tartandó, állami tulajdonban álló társasági részesedések között sorolja fel, és a részesedés mértékét 100%-ban adja meg. A tartós állami tulajdon megtartása az állami vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény, valamint a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény szerint az állami feladatok ellátásához, a társadalmi szükségletek kielégítéséhez, valamint a kormány gazdaságpolitikája megvalósításának elősegítéséhez szükséges.⁵³

⁵¹ Lásd bővebben: 1991. évi XXXIV. törvény rendelkezéseit

⁵² A pénznyerő automaták üzemeltetését 2012-ben betiltották, 2013. január 1-től kizárólag kaszinó területén belül üzemeltethetők.

⁵³ Lásd bővebben: A nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény rendelkezéseit

8. KONKLÚZIÓ

A lottó kezdetei a középkorig nyúlnak vissza: meghódította egész Európát, s fejlődése során az egyszerű számsorsjátékból a 21. századra egy komplex szerencsejáték-rendszerre fejlődött. A középkori kezdetektől egészen a II. világháborúig állami egyedáruságként funkcionált: a sorsjátékok alapítása, engedélyezése, szervezése, forgalmazása, kontrollálása, továbbá a szerencsejátékból befolyt összegek jövedék tárgyát képezték, és komoly állami bevételeket generáltak. A II. világháború után, de különösen a rendszerváltást követően a szerencsejáték számtalan területét és megjelenési formáját (sportfogadás, játékautomaták, kaszinó, online fogadás stb.) érintően fejlődött tovább, megfelelve a modern kor követelményeinek. Megállapítható, hogy a lottójövedékre a mai szerencsejáték-szabályozás elődjeként tekinthetünk. A jelenlegi szabályozásból kiolvasható, hogy az állam szerepe a szerencsejátékok működtetése és az abból származó költségvetési bevételek biztosítása szempontjából fokozatosan csökkent. Bár a II. világháborút követően a „lottó” (szerencsejáték) ma már nem képezi jövedéki szabályozás tárgyát, az állami monopólium a szerencsejáték szabályozása, koncesszióba adása (pl. kaszinók), játékadó kivetése formájában megmaradt.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. 24.hu/tudomany/2012/01/17/kilencven-szambol-ot-1957/ (A letöltés időpontja: 2017. jún. 29.)
2. A Magyar Kir. Pénzügyministerium tiz évi működése 1895–1905, Magyar Királyi Állami Nyomda, Budapest, 1905.
3. BAMBERGER Béla: Állami egyedáruság, *Közgazdasági lexikon*, I. kötet, 176.
4. bet.szerencsejatek.hu/jatekok/otoslotto/jatektortenet?# (A letöltés időpontja: 2016. dec. 18.)
5. DEMETROVICS Zsolt: *Szerencsejáték és kóros játékszenvedély Magyarországon*, ELTE Addiktológiai Tanszéki Szakcsoport, 2008. Forrás: demetrovics.hu/dokumentumok/gambling_2008_PH.pdf (A letöltés időpontja: 2017. jan. 8.)
6. EXNER Kornél: *Magyar pénzügyi jog*, Athenaeum Irodai és Nyomdaipari Részvénytársulat, Budapest, 1910.
7. KARVASY Ágoston: *Politikai tudományok*, III. kötet (A pénzügytudomány), Özvegy Streibig Klára betűivel, Győr, 1864, 28.
8. mimicsoda.hu/cikk.php?id=675
9. Pallas Nagylexikona – html változat: mek.oszk.hu/00000/00060/html/053/pc005372.html (A letöltés időpontja: 2016. okt. 24.)
10. pestisracok.hu/nyero-jatek-szerencsejatek-tortenetenek-kezdetei-magyarorszagon-x/ (A letöltés időpontja: 2017. jan. 8.)
11. SIMON Zoltán – POZSGAI Zoltán – KIS Judit – BOROS Sándor: Az adózás rövid története. In: szerk. SZABÓ Zsolt: *Jövedéki alapok I.*, Lónyay Menyhért Szakkönyvtár, VIVA Média, Budapest, 2006.
12. TAKÁCS György: *Közadózásunk* (jelen esetben pénzügyi jogi ismeretek, magyarázatok), Magyar Magánalkalmazottak Szabad Szakszervezete, Budapest, 1946.
13. www.portfolio.hu/vallalatok/rekordbevetel_a_szerencsejatek_zrt-nel.199440.html (A letöltés időpontja: 2017. jan. 8.)
14. www.vesuviolive.it/cultura-napoletana/38213-gioco-lotto-napoli-storia-superstizione/ (A letöltés időpontja: 2017. jún. 11.)

Jogszabályok

1868. évi XV. törvénycikk a lottójövedék iránt

1879. évi XLIX. törvénycikk a nyereményadóról

1889:IX. törvénycikk a nyereménykölcsön-kötvények s az ígervényjegyek forgalma tárgyában

1894:XXIX törvénycikk az üzletszerű, vagy nyilvános fogadásoknak s a kölcsönös fogadások közvetítésének szabályozásáról a lóversenyeknél

1991. évi XXXIV. törvény a szerencsejáték szervezéséről

2007. évi CVI. törvény az állami vagyonról

2011. évi CXCVI. törvény a nemzeti vagyonról

Dr. Potoczki Zoltán (potozoli@gmail.com) pénzügyőr alezredes, tanársegéd. 1974-ben született Miskolcon. 1998-ban, illetve 2000-ben vette kézbe politológus oklevelét és jogi diplomáját, melyeket a Miskolci Egyetem Bölcsészettudományi Karán, illetve Állam- és Jogtudományi Karán szerzett meg. 2000-ben a Vám- és Pénzügyőrségnél helyezkedett el, munkáját azóta is ott – illetőleg annak jogutódjánál: a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnál – végzi, különböző beosztásokban. 2004 novemberétől a Rendőrtiszti Főiskola, 2012. január 1-től pedig annak jogutódja, a Nemzeti Közszerzésügyi Egyetem Rendészettudományi Kar Vám- és Pénzügyőri Tanszékének főállású oktatója. Kutatási területe a jövedéki adójoggal kapcsolatos szabályozást érinti. Tagja a Magyar Rendészettudományi Társaságnak. Publikációinak száma 15, illetve társszerzője két főiskolai/egyetemi jegyzetnek.